

**UNIVERSITAT
JAUME·I**

**TREBALL FINAL DE GRAU EN
MESTRE/A D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA**

**L'ÚS DE LES DRAMATITZACIONS
HISTÒRIQUES EN EDUCACIÓ
PRIMÀRIA**

Nom de l'alumna: Maria Bertran Collado

Nom del tutor del TFG: Sergi Selma Castell

**Àrea de Coneixement: Didàctica de les Ciències
Socials**

Curs acadèmic: 2014/2015

ÍNDEX

	Pàg.
1. RESUM	3
2. JUSTIFICACIÓ	4
3. INTRODUCCIÓ I CONTINGUTS	5
4. METODOLOGIA	8
5. LA DRAMATITZACIÓ I EL TREBALL PER COMPETÈNCIES	11
6. EL TREBALL DELS CONTINGUTS CURRICULARS	13
7. CONCLUSIONS	16
BIBLIOGRAFIA	17

1. RESUM

Les dramatitzacions són una ferramenta molt poc utilitzada en l'àrea d'Història i que ofereix grans possibilitats per a ser treballada. Aquestes constitueixen una proposta innovadora que motiva l'alumnat a aprendre durant tot el procés.

Mitjançant les dramatitzacions l'alumne és el protagonista del seu procés d'aprenentatge i, així, aconseguim que aquest siga significatiu per a ells. L'alumnat treballa en grups cooperatius i s'enfronta a problemes i reptes que haurà de solucionar amb el debat, la coordinació i el consens amb la resta dels companys. A més, els alumnes coneixeran el mètode científic de les Ciències Socials i es convertiran s'aquesta manera en historiadors.

Per altra banda, les dramatitzacions històriques tenen un caràcter flexible i interdisciplinari, que es pot adaptar a qualsevol context d'aula, a les necessitats i als gustos de l'alumnat, i a més, ens permet treballar les competències clau, així com molts dels continguts que marca el currículum.

Amb aquest projecte es dona més importància al procés que al resultat final i l'avaluació es realitza de forma conjunta, per tant, l'alumne té el paper més important en tota aquesta activitat, i el docent esdevé un guia que ajuda i observa el seu alumnat i que fa que tot el procés funcione i que s'aconsegueixen els objectius proposats.

PARAULES CLAU/DESCRIPTORS:

Dramatitzacions, Història, Educació Primària, Treball cooperatiu.

2. JUSTIFICACIÓ

En aquest treball vull aprofundir en els beneficis de l'ús de les dramatitzacions històriques en Educació Primària. He triat aquest tema com a principal per a desenvolupar en el meu Treball de Final de Grau perquè crec que és essencial un canvi en la metodologia didàctica de les Ciències Socials a l'escola, i més en concret de la Història.

Crec que hem de buscar una metodologia innovadora, que allunye la Història de la percepció de ser una assignatura purament memorística on s'han de recordar fets, dates, reis i guerres. Conèixer la nostra història, el perquè de les nostres tradicions, la nostra cultura com a poble és una de les coses més boniques i enriquidores que pot haver-hi, i és per això que crec de vital importància apropar la Història als més menuts de forma diferent, transmetent aquesta passió i ganes d'aprendre.

Les dramatitzacions històriques a l'escola són una ferramenta molt poc utilitzada tot i que aporten una gran quantitat de beneficis al nostre alumnat. Mitjançant aquestes, es poden apropar fets i personatges històrics, antigues societats, fets culturals i quotidians i moltes coses més als més menuts, d'una forma divertida, innovadora amb la qual ells construeixen el seu propi aprenentatge. És molt important canviar la metodologia de forma que els xiquets facen la història seua, i açò s'aconsegueix de manera plena amb aquest mètode.

Per a aprendre, l'alumnat s'ha d'involucrar en el seu treball, s'ha de sentir part fonamental d'aquest i viure el procés amb entusiasme i motivació i una molt bona forma d'aconseguir-ho és mitjançant les dramatitzacions històriques.

També cal remarcar que el desenvolupament de les dramatitzacions afavoreix el treball en grup i cooperatiu dels alumnes i la interdisciplinarietat de les àrees, que es pretén també siga un punt imprescindible a desenvolupar en aquest treball. Amb les dramatitzacions, a més de continguts de la matèria històrica, s'aconsegueix que l'alumnat desenvolupe un seguit de continguts instrumentals i actitudinals de diversos tipus, com el domini i la producció de diferents textos, la realització d'investigacions acadèmiques, el desenvolupament del treball en grup o la valoració del nostre patrimoni històric. Per tant, tractarem l'acte de dramatitzar no com a un objectiu final a aconseguir, sinó com una ferramenta o excusa per a abordar moltes altres qüestions.

Un altre aspecte pel qual he triat aquest tema és perquè les dramatitzacions tenen un caràcter del tot flexible, que es pot adaptar a qualsevol context d'aula. L'edat, la temàtica, la metodologia emprada... tot es pot adaptar en funció dels nostres objectius i de les necessitats i interessos del nostre alumnat.

3. INTRODUCCIÓ I CONTINGUTS

És per tots sabut, que només s'aprén realment quan l'aprenent s'involucra en allò que realitza. Tothom sap que un alumne s'involucra quan un tema li interessa i quan la metodologia emprada pel mestre és motivadora i adequada a les necessitats i els gustos de l'alumnat. Per tant, si prenem aquesta premissa com a certa, per què el sistema educatiu segueix actuant de forma tan tradicional? Per què a les escoles es continua aprenent a colp de llibre de text i de classes magistrals? Per què la Història és concebuda com una successió de fets i dades que s'han de memoritzar?

Per a tractar de donar llum a aquests aspectes i canviar aquesta concepció errònia de la Història, en aquest Treball de Final de Grau (TFG a partir d'aquest moment), es realitzarà una proposta per a treballar la Història en l'etapa d'educació primària a través de les dramatitzacions de fets històrics.

Si busquem al diccionari el verb dramatitzar, trobarem que el seu significat és "donar forma de drama, adaptar a la representació dramàtica". En el nostre cas, el que busquem és fer dramatitzacions històriques i, seguint aquesta definició, adaptarem la història a la representació dramàtica.

Hi ha diverses raons per les quals propose l'ús de les dramatitzacions de fets històrics com una bona forma de treballar la Història en aquesta etapa escolar. Partim de la idea que fent s'aprén i que açò condueix a l'adquisició de l'aprenentatge significatiu dels alumnes, continuem amb el treball de l'empatia històrica, de la gran flexibilitat i el caràcter transversal d'aquestes, per a finalitzar amb el gran valor afegit d'aprendre a treballar en grup. Raons que desglossem a continuació:

A) La primera i principal és perquè fent s'aprén i si allò que es fa és divertit i agrada a l'alumnat, el resultat té moltes possibilitats de ser bo. Han hagut molts estudis que revelen que el joc és essencial per al desenvolupament del xiquet i és per això que apareix la necessitat d'incloure'l en l'aprenentatge de la Història. Com afirma Cooper (2002, 97), "*los niños necesitan explorar, por medio del juego, el mundo en el que viven y su relación con él*". Els xiquets quan juguen espontàniament reproduïxen rols i estereotips culturals i socials del dia a dia, com diuen Santacana i Serrat (2001, 37) "*juguar consiste en sacar ideas de su contexto original y luego utilizarlas en otro contexto*", i que "*el juego es una de las mejores formas de aprender los conceptos propios de la cultura*". Per altra banda, Cooper (2002, 97) també remarca que "*el juego es una forma excelente de presentar la historia a los niños*". Per tant, podem arribar a la conclusió que si es presenta la Història en forma de joc (pautat i guiat pel mestre) l'alumne serà molt més receptiu a ella i s'involucrarà en el procés.

B) Si l'alumne s'involucra en el procés i li agrada el que fa aconseguirem que l'aprenentatge que d'aquest s'obtinga siga significatiu. Mitjançant les dramatitzacions, els alumnes es converteixen en els protagonistes del seu procés d'aprenentatge, ja que seran ells qui buscaran la informació, es documentaran, seleccionaran el que és important per a la seua representació, realitzaran el seu guió, triaran l'espai escènic i el construïran, faran també l'attrezzo necessari. En definitiva, ells seran els que construïran el seu aprenentatge i el paper del mestre serà el de guiar-los i ajudar-los en aquest procés. Per tant, mitjançant la realització d'aquest treball, aconseguim a més, desenvolupar l'autonomia del nostre alumnat, així com la competència bàsica d'aprendre a aprendre. Un altre aspecte destacable d'aquest procés, és que els alumnes es converteixen en historiadors, descobriran el mètode per a arribar al coneixement de la història, i aquest, és un fet molt destacable i enriquidor per a ells, ja que investigaran, descobriran i, molt probablement, se'ls despertarà un gust per la història que abans no havien sentit.

C) Una altra característica imprescindible del treball de les dramatitzacions és que es desenvolupa l'empatia històrica en els alumnes. Rivero i Pelegrín (2015, 18) remarquen que "*la historia difiere de otras disciplinas académicas porque es creada por las personas, vivida por las personas y estudiada, investigada y transmitida por las personas. Lo único que las separa es el tiempo. Por eso, la empatía se revela como herramienta didáctica fundamental para comprender los fenómenos históricos*". Saber-se posar en el lloc d'una altra persona és una competència bàsica per a la vida i, a través de les dramatitzacions, no només aconseguim açò, sinó que, a més, ho podem arribar a fer amb un personatge que ha viscut en un temps diferent del nostre "*las dramatizaciones también implican un descentramiento de puntos de vista a favor de personas de otros tiempos*" (Feliu i Hernández, 2011, 121). És important per a aconseguir-ho documentar-se a fons en l'època i el personatge o col·lectiu que estiguem treballant, indagar i qüestionar les seues accions així com plantejar-se hipòtesis que ells mateixos, mitjançant la seua recerca i empatia resoldran. Mitjançant aquest procés de plantejar-se qüestions i suposicions, els xiquets van adquirint una percepció de la història vàlida i, així, a poc a poc, aconseguir l'empatia històrica. És a dir, a comprendre de forma coherent que les persones del passat han pensat i actuat influenciats per diferents aspectes del seu context històric (Cooper, 2002, 96).

D) Les dramatitzacions també destaquen per la seua flexibilitat o adaptabilitat. Es poden plantejar de diferents tipus, amb qualsevol temàtica i garantint sempre l'aprenentatge de l'alumnat. En aquest TFG fem una proposta del seu ús per als darrers cursos d'educació primària, ja que és quan el currículum incorpora la Història a les aules, però es poden treballar en qualsevol etapa de primària i inclús en educació infantil, adaptant la temàtica i la metodologia a les capacitats i les necessitats de l'alumnat en tot moment. No cal dir que també són activitats molt adequades per a realitzar en edats més adultes, com la que ens presenten Cano i Durban (2009) en un nivell de 2n d'ESO amb el qual s'ha treballat la representació de personatges històrics, agrupant els alumnes i els respectius personatges en parelles que donaren informació complementària, per exemple una

serva i una dama, i aquesta representació donarà informació sobre la condició de la dona en l'edat mitjana depenent de l'estament social al qual pertanyia. A més, són compatibles amb qualsevol metodologia emprada pel centre o l'aula, com el treball per projectes, en comunitats d'aprenentatge o bé en unitats didàctiques més tradicionals basades en els llibres de text. També es poden fer distints tipus de dramatitzacions i *performances*, per què no? Botella (2012) ens mostra un exemple extraordinari d'una que es va realitzar per alumnes de cinqué i sisé i que va involucrar a tota l'escola, on es mostrava la realitat d'una guerra. Aquesta *performance* va tindre resultats molt positius i ens anima a no tenir por i a veure que es pot involucrar a tot el centre amb una activitat com aquesta. Per tant, la flexibilitat que ofereixen les dramatitzacions les converteix en una alternativa molt positiva aplicable a qualsevol context d'aula.

E) Un altre aspecte a tenir en compte de les dramatitzacions és la seua transversalitat. Mitjançant el treball de la Història amb elles es desenvolupen altres matèries i multitud de competències, així, no és necessari realitzar aquest treball només en les hores de Ciències Socials. Per exemple, es coneixeran diferents tipologies textuais i l'art dramàtic serà una de les bases, com també ho poden ser la informàtica, la música o les arts plàstiques a l'hora de desenvolupar la dramatització. Per tant, la coordinació i cooperació entre mestres és clau per a poder dur-les a terme amb uns resultats òptims per a l'alumnat.

F) Finalment, cal remarcar que allò que també és positiu i essencial de l'ús de les dramatitzacions a l'aula és que es desenvolupen unes formes de treballar diferents i enriquidores. El treball en grup serà primordial en aquest aspecte. L'alumnat esdevindrà part important d'un grup on el diàleg, el debat, l'empatia, la coordinació i la cooperació seran valors que hauran d'assolir. D'aquesta manera, els alumnes aprenen a conviure en l'aula i en la societat que els envolta.

4. METODOLOGIA

Les dramatitzacions es poden adaptar a diferents interessos i necessitats, per tant, la metodologia emprada serà totalment flexible dependent del context d'aula on es duguen a terme. A continuació es desenvoluparan algunes característiques metodològiques i de posada en pràctica del treball de les dramatitzacions a l'aula. Començarem per la metodologia i el caràcter flexible i adaptable de les dramatitzacions, la importància del treball cooperatiu i que els grups de treball siguin heterogenis i equitatius, així com del procés de documentació del moment històric i del personatge que es represente per part de cada alumne. També parlarem del caràcter transversal i interdisciplinari d'aquest treball, de la temporització més adequada per a dur-lo a terme i, finalment de l'avaluació.

A) El primer que hem de destacar és que es poden realitzar dramatitzacions amb qualsevol metodologia d'aula, tot i que la més adequada potser és el treball per projectes. Amb aquesta es parteix dels gustos i necessitats de l'alumnat i són ells qui construeixen el seu propi aprenentatge. A més, la metodologia del treball per projectes té un caràcter plenament interdisciplinari, de la mateixa manera que ocorre amb les dramatitzacions, i és per això pel que les dramatitzacions poden ser molt adequades en un projecte de treball.

B) El treball de les dramatitzacions està pensat per a ser realitzat en grups cooperatius, mitjançant els quals, tots els alumnes tenen un rol i un paper important dins d'aquests. Tot i que, de vegades el deixem de banda a les aules, el treball cooperatiu és imprescindible a les escoles i és defensat per grans autors en psicologia i pedagogia com Vigotsky o Piaget. Treballar en grup és una molt bona eina per a aprendre a conviure dins de l'aula i també en societat. Si s'aconsegueix un bon clima en els grups i a l'aula, els alumnes de ben segur estaran motivats per allò en què estan treballant. Com plantegen Vilches i Gil (2012, 42) "*el trabajo cooperativo en el aula aparece así como un instrumento imprescindible para lograr aprendizajes significativos y un creciente interés por las materias estudiadas*". Per suposat, en aquest context, el mestre no es desentén del procés, sinó que aquest ha de tindre molt ben planificat el treball de cada grup, marcar pautes per a així poder fer de guia i ajudar els seus alumnes en tot moment, el docent representarà el paper "d'investigador expert".

C) Els grups per a realitzar el treball de les dramatitzacions poden variar, segons el nombre d'alumnes de l'aula i el que es pretén treballar, és a dir, depén del context. Per a tractar que els grups siguin el més equitatius i heterogenis possibles, la meua proposta és que els realitze el mestre i que l'alumnat es distribuísca els rols. Aquests poden ser: investigador, director, guionista, encarregat d'attrezzo, encarregat de l'escenografia, intèrpret... mitjançant aquests rols cadascú serà el màxim encarregat d'un aspecte del treball però tots participaran en tots, per tal que tothom

es pugan nodrir dels coneixements i experiències lligats a cada rol. És interessant que el docent done a cada grup una fitxa on apareguen els passos que han de seguir per a realitzar el treball de forma grupal i una altra individual amb les tasques que ha de realitzar cada rol dins del grup, així els alumnes saben quins objectius finals han d'aconseguir i com anar duent-lo a terme.

D) De la mateixa manera, cada alumne representarà un personatge en la dramatització final, per tant, haurà de documentar-se sobre aquest i, per tal d'ajudar-lo, el mestre donarà una fitxa-guió amb preguntes generals sobre els personatges que ells mateixos contestaran, per exemple: nom, edat, ocupació, classe social, etcètera. Un aspecte que pot ser molt positiu és que dins del grup hi haja personatges que es complementen, que siguin antagònics, que representen mons o cultures diferents (per exemple dos soldats de dos bàndols rivals en una guerra) i, d'aquesta manera, l'estudi i les accions d'un repercuteixen en l'altre, tal com han posat de manifest Cano i Durban (2009). Nosaltres, com que tenim com a eix vertebrador el treball en grups cooperatius ho adaptarem als nostres grups, intentant que els personatges es complementen els uns amb els altres dins de cada grup.

E) El procés de treball de les dramatitzacions té un caràcter clarament transversal, per tant, si hi ha mestres diferents per a les distintes àrees, seria necessària una gran coordinació entre ells per tal d'afavorir el treball del nostre alumnat. El fet ideal seria que els alumnes estiguessin immersos en el procés durant el temps establert pel mestre, per tant, les distintes àrees haurien de complementar-se per a dur a terme aquesta activitat. Açò no seria un gran inconvenient si la metodologia d'aula és el treball per projectes, ja que, amb aquesta, desapareixen les assignatures en compartiments aïllats, i tot el procés forma part d'un mateix projecte que, en aquest cas, seria la dramatització històrica dels alumnes.

Les àrees que estarien implicades en aquest procés serien, a més d'Història o Ciències Socials, la Llengua pel tractament de diferents tipus de texts i la producció d'un text dramàtic; la Plàstica pel muntatge dels decorats i la indumentària que s'utilitzarà; la Informàtica per a buscar en internet informació; la Música seria un punt molt enriquidor per conèixer i aplicar la de l'època que es treballa a la dramatització; les Matemàtiques si es dona el cas de què hi han dades a tindre en compte, com poden ser quantitat d'habitants en un municipi, càlcul de temps o distàncies, per exemple; la Religió i els Valors Socials i Cívics per a treballar els valors i la religió d'una determinada època i un lloc concret; l'Educació Física pel treball de la psicomotricitat i el plantejament de l'escena en moltes ocasions. Per tant, totes les àrees del currículum podrien i haurien d'estar implicades en el procés que s'està proposant en aquest TFG.

F) Un aspecte a tenir en compte és la temporització que comporta aquest procés. Cal destacar que açò dependrà de cada aula i de cada tipus de dramatització que es duga a terme. El més aconsellable seria que la duració d'aquest treball estiguera entre les dues i les tres setmanes,

ni molt més ni molt menys. Crec que aquest temps és el més adequat, ja que és possible que en menys de dues setmanes no s'aconsegueixca aprofundir molt en el tema treballat i, a més, es necessita temps per a preparar-ho tot, assajar, fer la representació de cada grup i avaluar el procés. Per altra banda, més de tres setmanes podria ser excessiu i es podria aconseguir que l'alumnat es cansara del treball i ja no estiguera motivat, i això no seria recomanable.

D'altra banda, el temps estimat de cada representació serà d'uns 10 minuts, ja que cada grup haurà de sintetitzar allò que és important en la seua actuació i la resta de grups hauran de ser capaços de seguir-les, d'entendre el que és essencial i de divertir-se amb elles, i a més, el temps escolar també és limitat. Per tot açò, el resultat final de la dramatització no ha de tindre un temps excessiu.

G) Pel que respecta a l'avaluació, s'ha de tindre en compte que la dramatització és el producte final però que allò que més ens interessa és tot el procés que hi ha hagut darrere, tot el treball d'investigació, les decisions preses i la coherència històrica d'allò que es representarà. Per tant, tot aquest treball hauria de veure's reflectit en la dramatització final d'alguna manera. La meua proposta és fer una avaluació conjunta. Primer, una autoavaluació de cada grup, ells mateixos respondrien uns ítems donats pel mestre i farien una reflexió del treball realitzat, tot nomenant què han après, què els ha agradat més, menys i les seues propostes de millora. Després, el mestre haurà anat observant tot el procés de tots els grups, i dividirà la seua avaluació en dues parts: el treball previ a les dramatitzacions de cada grup i la mateixa dramatització. Finalment, cada grup avaluarà a la resta tenint en compte les dramatitzacions realitzades. Així, l'avaluació no és només feina del mestre, sinó que s'escolten totes les opinions i es valora tant el producte final com tot el treball previ realitzat pels alumnes. Com diu Úcar (2001-2002, 319) "*parlar de valoració, al contrari, és referir-se a una mirada que contrasta, que posa en relació allò que s'ha observat amb altres observacions prèvies, siguin reals o imaginàries; que compara el que hi ha amb el que hauria d'haver-hi; que afegeix o busca coses en el fenomen observat*".

5. LA DRAMATITZACIÓ I EL TREBALL PER COMPETÈNCIES

Entenem per competències el conjunt d'habilitats cognitives, procedimentals i actitudinals que deuen ser assolides durant l'educació obligatòria per la majoria de l'alumnat, per a garantir el desenvolupament personal i social, així com per a l'exercici efectiu dels drets i deures ciutadans (Linares, 2012, 88).

El DECRET 108/2014, de 4 de juliol, del Consell, pel qual estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Primària a la Comunitat Valenciana (2014) parla de set competències que s'han d'assolir:

- Competència comunicació lingüística (CCLI)
- Competència aprendre a aprendre (CAA)
- Competències socials i cíviques (CSC)
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor (SIEE)
- Consciència i expressions culturals (CEC)
- Competència digital (CD)
- Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia (CMCT)

El treball de les dramatitzacions ajuda a l'assoliment de totes aquestes competències clau que marca el currículum, que a continuació desglossarem:

Una de les competències clau que es treballa més mitjançant les dramatitzacions és la competència comunicació lingüística, ja que el simple acte de dramatitzar ja és un acte de comunicació i, a més, es treballen també diferents tipus de texts històrics, així com la producció de texts dramàtics. Per altra banda, es treballen distintes llengües, d'ara i del passat i diferents expressions pròpies de la llengua. Per descomptat, també es treballa l'escriptura i la composició de texts, així com l'expressió oral, per tant, mitjançant les dramatitzacions s'assoleixen gran quantitat d'aspectes bàsics d'aquesta.

La competència per a aprendre a aprendre és essencial en aquest treball, pel fet que aquesta exigeix l'habilitat per a iniciar, organitzar i persistir en l'aprenentatge, així com la capacitat per a motivar-se en aquest procés. El treball de les dramatitzacions, tal com ha estat plantejat en aquest TFG, és una activitat que motiva l'alumnat a seguir aprenent sobre un aspecte concret de la història, així com fomenta l'organització del treball per part de l'alumnat, sent el mestre un guia en aquest procés. A més, el resultat final també és important en aquesta competència perquè l'alumne se sent protagonista, no només del procés, sinó també del resultat, en aquest cas de l'acte dramàtic.

La competència social i cívica es desenvolupa de forma evident amb el treball de la Història mitjançant les dramatitzacions, sobretot, quan parlem d'empatia històrica. L'alumnat s'ha de posar en el lloc d'un personatge en un context diferent del seu, tractar de comprendre els seus actes i plantejar-se qüestions que acabarà resolent. De la mateixa manera, és inevitable comparar el context històric treballat amb l'actual. Així, s'acompleixen les característiques bàsiques de la competència que "*implican la habilidad y capacidad para utilizar los conocimientos y actitudes sobre la sociedad, entendida desde las diferentes perspectivas, en su concepción dinámica, cambiante y compleja, para interpretar fenómenos y problemas sociales en contextos cada vez más diversificados; para elaborar respuestas, tomar decisiones y resolver conflictos, así como para interactuar con otras personas y grupos conforme a normas basadas en el respeto mutuo y en convicciones democráticas*" (Orden, 2015).

El sentit de la iniciativa i esperit emprenedor es potencien mitjançant aquest procés, ja que l'alumne, tant individualment com de forma col·lectiva ha de prendre decisions que afecten el seu treball de manera constant.

La consciència i expressions culturals es treballa perquè, a més d'aprofundir en els fets històrics, també ho fem amb les societats i formes de viure del passat, i tot açò ens afecta de forma directa al nostre dia a dia, a la nostra forma de viure, a les nostres tradicions i, en definitiva, a la nostra cultura en general. Per tant, es tracta de comprendre les nostres arrels i valorar-les, apreciand la nostra cultura i el nostre patrimoni com a poble.

La competència digital es desenvolupa en el moment en què utilitzem les TIC tant en la cerca d'informació com en la mateixa representació dramàtica.

I, finalment, la competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia es treballen pel fet que introduïm l'alumnat en el mètode científic de les Ciències Socials. Així, l'alumne serà capaç d'utilitzar diferents tècniques o fonts d'informació per a investigar un aspecte de la història i, a través de la formulació d'hipòtesis i qüestions i la seua posterior resolució, adquirir coneixements nous.

6. EL TREBALL DELS CONTINGUTS CURRICULARS

Després de veure com l'ús de les dramatitzacions afavoreix l'adquisició de les competències clau, a continuació, es pretén abordar com es treballen els continguts del currículum mitjançant la tècnica que es planteja al llarg d'aquest TFG.

Per tal d'aprofundir en aquest tema, es tindran en compte els continguts del currículum que més s'adeqüen al treball de les dramatitzacions a partir de 4t fins a 6é referents a Història, adaptant-los a la nostra temàtica i incidint en com es treballen mitjançant les dramatitzacions. Els continguts de Ciències Socials es divideixen en quatre blocs: 1. Continguts comuns, 2. El món en què vivim, 3. Viure en societat, i 4. Les empremtes del temps. Nosaltres ens centrarem sobretot en el bloc 4, Les empremtes del temps i el bloc 1, els continguts comuns als tres nivells esmentats anteriorment.

El primer que hem de destacar és que tots aquests continguts que abordarem a continuació no s'assoleixen de forma immediata, precisen temps i treball i, per descomptat, un mestre que ajude l'alumnat a aconseguir-los. El paper del docent és fonamental en aquest aspecte perquè serà l'encarregat de guiar l'alumnat per a què ells, amb el seu treball i esforç aconseguen assolir els continguts curriculars que es plantegen. El mestre iniciarà en el mètode científic els alumnes, els ajudarà en tot moment amb la documentació. Guiarà tot el procés prestant atenció grupal i individualitzada. En definitiva, disposarà les condicions necessàries perquè aquest procés d'aprenentatge resulte satisfactori per a l'alumnat.

Un contingut molt important que s'assoleix mitjançant aquest treball és la iniciació al mètode científic. És al que ens referim quan afirmem que els alumnes es converteixen en historiadors. Ells es documenten, busquen la informació en distintes fonts, seleccionen les més adequades, formulen hipòtesis i qüestions que resoldran a través de l'estudi de la història.

A més, l'esforç perquè el resultat siga bo i la dramatització isca com han planejat, és evident. L'alumnat haurà d'organitzar-se i superar obstacles que aniran sorgint en el procés. De la mateixa manera, hauran de treballar en grup i resoldre problemes, adaptar-se als canvis i buscar diferents fonts d'ajuda.

L'organització i planificació del treball és essencial en aquest procés, tant del treball individual com del col·lectiu. L'alumnat haurà de ser capaç d'organitzar-se i gestionar el temps de què disposen, així com utilitzar els recursos que millor s'adapten al seu projecte. També han de ser crítics i poder fer una autoavaluació, així com avaluar el treball realitzat pels seus companys.

Mitjançant la utilització del mètode científic de les Ciències Socials, el plantejament d'hipòtesi i la documentació s'arriba a comprendre la noció de canvi, causa i conseqüència. A més de potenciar l'empatia històrica i també la interpretació històrica, que és, en última instància, el que estem fent amb el procés dut a terme per a realitzar la dramatització.

La base de tot aquest treball és la utilització de diferents fots per a documentar-se, com per exemple: objectes, obres d'art, monuments històrics, imatges, mapes, recursos digitals, etcètera. Tot açò és clau per a acabar realitzant un bon treball.

Aquests són els continguts principals, comuns als tres cursos ja esmentats, però també n'hi ha d'específics en cada curs que es poden treballar mitjançant les dramatitzacions. Aquests són els referents a esdeveniments històrics concrets que s'estudien en cada nivell, i, dels quals, es poden fer representacions dramàtiques.

La Història presentada en educació primària va des de la prehistòria fins als nostres dies. Aquesta evolució històrica es pot replegar en molts moments dignes de ser representats. Qualsevol fet que marque un canvi en la història, qualsevol representació d'una societat concreta, qualsevol moment de la vida quotidiana de les persones en un moment determinat, fet bèl·lic o forma de govern, per exemple, són fets de la història que es poden abordar mitjançant les dramatitzacions. Així, podem representar els primers assentaments de la societat prehistòrica, els caçadors i recol·lectors i el gran descobriment del foc. També el gran imperi romà, o la societat egípcia, per posar algun exemple. Aquests moments històrics són coneguts pels alumnes i poden donar molt de joc a l'hora de representar-los.

També els continguts relacionats amb la invasió musulmana i la creació d'al-Àndalus, la cultura i tot el que aquesta cultura ens ha influït al llarg de la nostra història són molt adequats per a la representació dramàtica. De la mateixa manera, un fet crucial en el nostre esdevenir com a poble fou la formació del Regne de València que, a més es pot ampliar i treballar en l'àrea de Cultura Valenciana i que pot donar uns resultats meravellosos.

Per descomptat, hi ha moltes més característiques a representar de l'Edat Mitjana, com poden ser les societats feudals o el paper de les dones i els xiquets en aquesta etapa o, esdeveniments destacats com la colonització d'Amèrica.

Si ens apropem més als nostres dies, podem treballar fets molt destacats per a la nostra història, com poden ser la revolució industrial, les guerres mundials, els règims dictatorials europeus, la recuperació de les democràcies o la consecució del sufragi femení. Aquests fets ajudaran el nostre alumnat a comprendre millor la societat democràtica actual en què vivim i, a més, com que són moments tan propers i que ens afecten de forma tan evident en la nostra vida actual, l'alumnat se sentirà identificat i motivat per aprendre aquestes coses.

La forma de treballar les dramatitzacions a l'aula depèn molt de les seues característiques i del que el mestre i els alumnes necessiten treballar en cada moment. Però el que és cert és que aquestes compleixen molts requisits estipulats pel currículum i que són un bon mètode per a aprofundir en distints aspectes de la història.

7. CONCLUSIONS

Les dramatitzacions històriques són un recurs poc utilitzat en l'aula de primària i que poden aportar grans beneficis a l'alumnat que les practica. Tot i que són un recurs molt flexible i que es pot adaptar a qualsevol context, és recomanable seguir unes pautes bàsiques, i independents dels fets històrics que es vulguen treballar, a l'hora de dur-les a terme. Així, la pràctica ha de realitzar-se en grups heterogenis i equitatius on cada membre siga el responsable de desenvolupar un rol concret dins d'aquest. A més, l'alumnat ha de tindre unes pautes a seguir i unes instruccions per a desenvolupar el treball que vindran donades pel mestre.

Al mateix temps, és important que l'alumnat trebal·le de forma autònoma i cooperativa amb el seu grup de treball, i que planifiqui, resolga conflictes i realitzi un treball final coherent amb el context històric que es represente. D'aquesta manera cal introduir l'alumnat en el mètode científic de les Ciències Socials per tal de dur a terme correctament aquest projecte. No hem d'oblidar el paper fonamental del mestre en tot aquest procés, és un rol importantíssim que ha de supervisar i ajudar en tot moment l'alumnat i així, guiar-lo perquè el treball que ells realitzen siga el més satisfactori possible. És important donar-li rellevància a tot el procés, ja que serà d'aquesta manera com aconseguirem un bon resultat final, coherent i respectant el màxim possible el fet històric proposat.

D'altra banda, l'avaluació hauria de realitzar-se de forma que l'opinió de tots siga escoltada. Així, cal fer una autoavaluació, de forma que cada alumne o grup pugui fer una reflexió crítica sobre el treball que ha realitzat; una avaluació entre companys, és a dir, que cada grup valore de forma responsable el treball de la resta; i, finalment, una avaluació que realitza el docent, on tindrà en compte l'evolució de cada grup i el resultat final de cadascun. D'aquesta manera, tots tenen veu en el procés avaluador de l'activitat.

Si se segueixen aquestes mínimes pautes i es té en compte tot el que s'ha exposat en aquest treball i els estudis que s'han realitzat sobre aquest tema, podem dir que les dramatitzacions d'esdeveniments històrics són una ferramenta molt útil que permet aconseguir l'aprenentatge significatiu dels alumnes tant en matèria històrica com en la resta d'aprenentatges que es deriven d'aquest procés fins a arribar a la dramatització final.

BIBLIOGRAFIA

- Botella, D. (2012). El *performance* com a eina de redefinició del teatre escolar. *Guix*, 381, 42-47.
- Cano, A. & Durban, G (2009). Creación de personajes históricos. *Aula de Innovación Educativa*, 181, 27-30.
- Cooper, H. (2002). *Didáctica de la historia en la educación infantil y primaria*. Madrid: Ediciones Morata.
- DECRET 108/2014, de 4 de juliol, del Consell, pel qual establix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Primària a la Comunitat Valenciana. *DOCV*, 7311, 16325-16694.
- Feliu, M. & Hernández, F. X. (2011). *12 ideas clave. Enseñar y aprender historia*. Barcelona: Graó.
- Hernández, F. X. (2001). Los juegos de simulación y la didáctica de la historia. *Íber*, 30, 23-36.
- Pizarro, F. & Cruz, P (2014). IES Gaspar Melchor de Jovellanos, IES Menéndez Pelayo. El juego de la empatía en la enseñanza de la Historia: los alumnos serán soldados de la Primera Guerra Mundial. *Revista digital EducaMadrid*. Madrid: Conserjería de Educación, Juventud y Deporte.
- Linares, J. C. (2012). Las competencias básicas. En, M.L. Sanchiz (coord), *Didáctica y organización escolar. Vol.I. Didáctica* (p 77-97). València: Low cost books.
- Orden EDC/65/2015, de 21 de enero, por la que se describen las relaciones entre las competencias, los contenidos y los criterios de evaluación de la educación primaria, la educación secundaria obligatoria y el bachillerato. *BOE*, 25, 6986-7003.
- Rivero, P. & Pelegrín, J. (2015). Aprender historia desde la empatía. Experiencias en Aragón. *Aula de Innovación Educativa*, 240, 18-22.
- Santacana, J. & Serrat, N. (2001). Una reflexión sobre conceptos históricos aprendidos a través del juego. *Íber*, 30, 37-45.
- Úcar, X. (2001-2002). L'avaluació d'activitats i projectes d'animació teatral. *Temps d'educació*, 26, 319-343.
- Valverde, J. (2010). Aprendizaje de la Historia y Simulación Educativa. *Tejuelo*, 9, 83-99.
- Vilches, A & Gil, D. (2012). El trabajo cooperativo en el aula. Una estrategia considerada imprescindible pero infrautilizada. *Aula de Innovación educativa*, 208, 41-46.